

ปทุมมา (*Curcuma sparganifolia* 'Patumrat' x *C. parviflora*)

พันธุ์เชียงรายพีพี 4

ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ-สกุล กรมวิชาการเกษตร
ที่อยู่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์ 10900
โทรศัพท์ 081-3730-948

แหล่งที่มาและประวัติพันธุ์

ปทุมมาพันธุ์เชียงรายพีพี 4 ได้มาจากการผสมพืชสกุลขมิ้น (*Curcuma*) สองชนิดระหว่าง ปทุมรัตน์ (*Curcuma sparganifolia* 'Patumrat') พันธุ์แม่ กับเทพรำลึก (กระเจียวขาว) (*C. parviflora*) พันธุ์พ่อ โดยศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร ได้ผสมพันธุ์พืชดังกล่าวในปี พ.ศ. 2538-2541 และในปี พ.ศ. 2545-2547 ได้คัดเลือกต้นลูกผสมข้ามชนิดที่มีลักษณะดีและสวยงามจึงตั้งชื่อพันธุ์ว่า เชียงรายพีพี 4

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท ชื่อไทย ปทุมมา (ลูกผสม) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Curcuma sparganifolia* 'Patumrat' x *C. parviflora* วงศ์ Zingiberaceae ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ล้มลุก

ราก/หัว ระบบรากฝอย (fibrous roots system) รากสะสมอาหาร (storage root) มีลักษณะ บวมพองออกเป็นตุ่มที่ปลายราก ทำหน้าที่เก็บสะสมน้ำและอาหาร เหง้า (rhizome) หรือ หัวมีสีน้ำตาลอ่อน เนื้อในหัวสีเหลืองอ่อน เป็นลำต้นใต้ดินที่เจริญในแนวระนาบขนานไปกับพื้นดินสั้น ๆ มีข้อและปล้องชัดเจน แตกแขนงออกเป็นกระจุกตามตาข้างของเหง้าเดิม ทำหน้าที่สะสมน้ำและอาหาร เส้นผ่านศูนย์กลางเหง้า 1.5 - 2.0 เซนติเมตร

ต้น ลำต้นเหนือดินเป็นลำต้นเทียม (pseudostem) เกิดจากกาบใบที่อัดกันแน่น ความสูงต้นวัดจากโคนต้นถึงระดับปลายพุ่มใบ 20 - 28 เซนติเมตร ความกว้างทรงพุ่ม 40 - 50 เซนติเมตร

ใบ ใบเดี่ยว รูปรี มี 3 - 4 ใบ กว้าง 5 - 7 เซนติเมตร ยาว 20 - 28 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย เส้นกลางใบสีเขียว

ดอก/ช่อดอก ช่อดอก แบบช่อเชิงลดแน่น (compact spike) ลักษณะเป็นทรงกระบอกสั้น ก้านช่อดอกแทงออกจากกลางลำต้นเทียม ความยาวช่อดอก 25 - 30 เซนติเมตร ความยาวช่วงดอก 5 - 7 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางช่อดอก 4 - 6 เซนติเมตร ใบประดับ (bract) ส่วนล่าง รูปไข่กลับ ปลายเป็นติ่งแหลม สีขาว ปลายสีเขียวไล่ระดับสี บริเวณส่วนล่างเป็นริ้วสีเขียว มีจำนวน 5 - 10 ใบ ใบประดับส่วนบน รูปรี ปลายแหลม สีขาว ส่วนปลายสีเขียว บริเวณส่วนล่างสีชมพูอ่อน มีจำนวน 9 - 15 ใบ ดอกจริงขนาดเล็กอยู่ในซอกใบประดับส่วนล่าง กว้าง 0.5 - 0.7 เซนติเมตร ยาว 1.6 - 2.0 เซนติเมตร สีขาว ปลายกลีบแต้มสีม่วงแดง กลีบปากสีม่วงแดง สันปากสีเหลือง โคนกลีบสีม่วงแดง เส้นผ่านศูนย์กลางก้านช่อดอก 0.2 - 0.4 เซนติเมตร

ผล/เมล็ด ไม่มี (ดอกเป็นหมัน ไม่ติดผล)

ลักษณะอื่น ๆ

1. อายุปลูกถึงให้ดอก 2 เดือน
2. เริ่มแทงช่อดอกเมื่อมีใบ 2 - 3 ใบ
3. มีการแตกกอมาก ก้านช่อดอกตรง เหมาะสำหรับเป็นไม้กระถาง และไม้ตัดดอก
4. การแตกหน่อใหม่เฉลี่ย 4 - 5 หน่อ/กอ จำนวนดอก/กอ 2 - 3 ดอก
5. อายุปักแจกันนานประมาณ 10 วัน และไม้กระถางนาน 2 - 4 สัปดาห์ หลังออกดอก

ปทุมมาพันธุ์เชียงใหม่พีพี 4